

Sällskapsdjurs hälsoeffekter hos äldre -en outnyttjad omvårdnadsåtgärd

Lina Ivarsson
Linda Johansson

Sjuksköterskeprogrammet 180 hp
Omvårdnad - Vetenskapligt arbete, 15 hp (61-90)
Vt 2012

Sektionen för hälsa och samhälle
Box 823
301 18 Halmstad

Pets' health effects in elderly

-an unused nursing intervention

Lina Ivarsson
Linda Johansson

Nursing Program, 180 credits
Nursing Thesis, 15 credits (61-90)
Spring 2012

School of Social and Health Sciences
P.O. 823
S- 301 18 Halmstad

Titel	Sällskapsdjurs hälsoeffekter hos äldre – en outnyttjad omvårdnadsåtgärd
Författare	Lina Ivarsson Linda Johansson
Sektion	Sektionen för Hälsa och Samhälle
Handledare	Eva Persson, Adjunkt, fil. mag.
Examinator	Henrika Jormfeldt, Lektor, med. dr.
Tid	Vt-2012
Sidantal	12
Nyckelord	Hälsoeffekter, sällskapsdjur, äldre
Sammanfattning	<p>I Sverige har medellivslängden ökat under det senaste seklet. Detta ställer krav på en anpassning i samhället för att tillgodose den äldre populationens behov. Sällskapsdjurs goda effekter på hälsan började uppmärksammas inom vården på 1700-talet. Idag används djur i vården främst inom äldreomsorgen. En del av sjuksköterskans omvårdnadsansvar ligger i att förebygga hälsorisker och tillvarata det friska hos varje individ. Sjuksköterskan behöver ha kunskap om vilka hälsoeffekter djur har på äldre. Syftet var att belysa sällskapsdjurs hälsoeffekter hos äldre. Studien utfördes som en litteraturstudie där 16 vetenskapliga artiklar granskades. I resultatet framträdde följande kategorier: <i>sociala hälsoeffekter, psykologiska och existentiella hälsoeffekter samt fysiska hälsoeffekter</i>. Djur kan ha positiva hälsoeffekter på äldre och då främst hos de som har ett tidigare intresse för djur. Djur kan öppna för nya sociala kontakter, vara ett socialt och psykologiskt stöd, minska depressiva symtom, öka fysisk aktivitet samt sänka blodtryck och puls hos äldre. Mer skandinavisk forskning behövs inom området för en ökad kunskap om praktisk tillämpning i det svenska vårdssystemet.</p>

Title	Pets' health effects in elderly –an unused nursing intervention
Author	Lina Ivarsson Linda Johansson
Department	School of Social and Health Sciences
Supervisor	Eva Persson, Lecturer, MScN.
Examiner	Henrika Jormfeldt, Senior Lecturer, PhD.
Period	Spring 2012
Pages	12
Key words	Elderly, health effects, pets
Abstract	<p>In Sweden, life expectancy has increased over the past century. This requires an adjustment in the community to satisfy the elderly population's needs. Pets' favorable effects in health began to attract attention in health care during the 1600th century. Today animals in care are primarily used in nursing homes. Some of the nurse's responsibilities in caring are to prevent health risks and protect every individual's health. Nurses need to have knowledge about the health effects pets have in the elderly. The aim was to highlight pets' health effects in the elderly. The study was based on a literature study in which 16 scientific articles were examined. The result showed following categories: <i>social health effects, psychological and existential health effects and physical health effects</i>. Animals can have positive health effects in elderly and particularly among those who have a prior interest in animals. Animals can open up new social contacts, be a social and psychological support and reduce depression, increase physical activity, lower blood pressure and heart rate in the elderly. More Scandinavian research is needed in the area of increased knowledge about the practical application of the Swedish health care system.</p>

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Det naturliga åldrandet	1
Sällskapsdjur	3
Djur i vården	3
Syfte	4
Metod	4
Datainsamling	4
Databearbetning	6
Resultat	6
Sociala effekter	6
Psykologiska och existentiella effekter	7
Fysiska effekter	8
Diskussion	9
Metoddiskussion	9
Resultatdiskussion	10
Konklusion	12
Implikation	12
Referenser	
Bilagor	
Bilaga A1-2 Tabell 3 Artikelöversikt/forskning med kvalitativ metod	
Bilaga B1-11 Tabell 4 Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod	

Inledning

I Sverige har medellivslängden och den äldre populationen ökat markant under det senaste seklet. Oavsett om de äldre förblir friska eller drabbas av sjukdom, behövs en anpassning i samhället för att tillgodose den äldre populationens behov (Wijk, 2004). Behoven är individuella men exempel på fysiologiska och psykiska behov kan vara social gemenskap, trygghet, anpassade aktiviteter och en lugn miljö. Det är vanligt att äldre upplever ensamhet vilket kan vara en följd av att behoven inte tillgodoses (Larsson & Rundgren, 2003). Virginia Hendersons (Kirkevold, 2000) grundläggande omvårdnadsprinciper utifrån mänskliga behov innebär exempelvis att skapa sociala interaktioner, att ägna sig åt meningsfull sysselsättning som ger känslan av att vara till nytta samt att utföra hälsofrämjande aktiviteter.

Enligt McColagan och Schofield (2007) började utvecklingen av människans förhållande till djur för 200 000 år sedan då människan var både jägare och byte. Vargen var en stor resurs för människan vid jakt (Höök, 2010a). Människans relation till hunden utvecklades till en mer känslomässig relation vilket visas av att 10000 år gamla gravar har hittats med människor som är begravda tillsammans med sina hundar. Sällskapsdjurs goda inverkan på hälsa uppmärksammades redan på 1700-talet inom mentalvården. I USA, under andra världskriget användes sällskapsdjur som hjälp vid rehabilitering för de män som deltog i kriget och hade fått psykiska skador då sällskapsdjuren verkade ha en positiv inverkan på människans behandling i form av att patienterna fick ett större förtroende för vårdaren när djuret deltog i samtalen (ibid.). I Sverige används idag djur i vården främst inom äldreomsorgen och användning av sällskapsdjur har även börjat förekomma inom missbruksvården. I andra länder som till exempel USA kan hundar förekomma på intensivvårdsavdelningar och inom akutsjukvården (Beck-Friis, Strang & Beck-Friis, 2007).

I sjuksköterskans etiska kod (Svensk sjuksköterskeförening [SSF], 2005) betonas fyra grundläggande ansvarsområden vilka är att främja hälsa, förebygga sjukdom, återställa hälsa och lindra lidande. De elva folkhälsomålen, beskriver att samhället ska arbeta med ett hälsofrämjande perspektiv där det övergripande folkhälsomålet är att skapa förutsättningar i samhället där god hälsa på lika villkor kan uppfyllas för alla (Statens folkhälsoinstitut [FHI], 2008). Kompetensbeskrivningen anger att sjuksköterskan aktivt skall kunna förebygga hälsorisker och tillvarata det friska hos varje individ. Genom att identifiera och bedöma varje patients resurser och kapacitet till största möjliga egenvård kan sjuksköterskan främja hälsa och förhindra ohälsa (Socialstyrelsen, 2005).

Bakgrund

Åldrandet

Människor som är över 65 år definieras i Sverige som äldre (Nygren & Lundman, 2009). Att bli äldre leder till successiva begränsningar som sjukdom och olika funktionsnedsättningar vilket kan medföra ett ökat beroende av andra människors hjälp. Vanliga sjukdomar hos äldre är hjärt- och kärlsjukdomar, hypertoni, diabetes, nedsatt syn- och hörsel förmåga, demens, depression och sömnproblem (ibid.). Enligt Harrefors, Sävenstedt och Axelsson (2008) vill de flesta äldre vårdas hemma så länge som möjligt och gärna av en närstående. Vid svårare sjukdom kan flytt till ett vårdboende vara nödvändig då individen inte vill vara till belastning för närstående. Flytten till vårdboende kan öka tryggheten då utbildad personal finns på plats.

Dock kan flytten innebära förlust av den nära kontakten till närstående (ibid.). Enligt Nygren och Lundman (2009) medför åldrandet inte bara förluster av psykiska eller fysiska slag, utan det kan också vara förlust av vänner, familj, maka/make. Att förlora exempelvis sin livspartner är en negativ livshändelse som hos många äldre bidrar till att de under sorgeprocessen isolerar sig från sina sociala kontakter (ibid.). Att bli behandlad med respekt och värdighet av vårdpersonal är betydelsefullt när stöd från närstående saknas (Harrefors et al., 2008).

Hälsa definierades länge som frånvaro av sjukdom, då skador i människokroppen kunde repareras och funktioner återställas likt en maskin. Begreppet hälsa började ses ur ett holistiskt synsätt i slutet av 1900-talet då både människans kropp och själ sattes i fokus. Varje individ hade förmågan att se hälsa utifrån ett subjektivt perspektiv (Svensk sjuksköterskeförening, 2008). Världshälsoorganisationen [WHO] definierade 1948 begreppet hälsa som inte enbart frånvaro av sjukdom utan som människans fullständiga välbefinnande utifrån det fysiska, psykiska och sociala tillståndet. Katie Eriksson (1989) beskriver att hälsa är en sammansättning av friskhet, sundhet, välbefinnande och tro, hopp och kärlek. Hon menar att människan är en helhet av kropp, själ och ande. Även hon menar att hälsa inte nödvändigtvis är frånvaro av sjukdom, en sjuk person kan uppleva hälsa och en frisk person kan uppleva ohälsa (ibid.). Med kunskap om patientens upplevelse av hälsa i relation till sin sjukdom kan sjuksköterskan enligt sjuksköterskeföreningen (2008) få en förståelse för patienternas tillstånd och kunna tillämpa en hälsofrämjande vård utefter patientens individuella behov.

Larsson och Rundgren (2003) menar att en förutsättning för att uppnå välbefinnande är en fungerande social gemenskap. Med goda relationer uppehålls hälsan och vid sjukdom uppnås snabbare tillfrisknande. Bristande socialt och emotionellt stöd kan leda till en känsla av otrygghet, ensamhet och saknad av att ha någon hos sig. Det finns två olika definitioner på ensamhet. Objektiv ensamhet innebär fysisk ensamhet, hur många människor en individ har runt omkring sig och hur många människor han/hon träffar. De äldre personerna i Sverige är ur en objektiv synvinkel inte ensamma. Över hälften av den äldre populationen bor tillsammans med någon och många har kontakt med och träffar sina närstående. Den subjektiva ensamheten är individens upplevda ensamhet. Ca 10 % av Sveriges äldre har subjektiva ensamhetskänslor och ytterligare 20 % upplever ensamhet vid vissa tillfällen. (ibid.). Att leva ensam, vara ensam eller känna sig ensam är olika saker och någon form av ensamhet kan bli följderna efter en förlust av till exempel en närstående (Nygren & Lundman, 2009). Äldre på boenden kan känna sig trygga men ensamma då personalen inte alltid har tid att umgås och tala med de äldre. De äldre upplever att de inte blir behandlade som unika individer då personalen är för upptagna för att uppmärksamma individen och anpassa vården (Slettebø, 2008). Vid pensioneringen sker, enligt Larsson & Rundgren (2003) en omställning i livet med förluster av sociala rum och förändringar i de sociala rollerna i relation med familjen, då ansvaret och auktoriteten tidigare har legat hos föräldrarna successivt övergår till att barnen får ansvara för sina föräldrar. Att känna samhörighet och få bekräftelse på att vara älskad och betydelsefull, är involverat i äldres känsla av trygghet (Harrefors et al., 2008). När en person upplever ensamhet ökar vårdbehovet, inte på grund av att individen har fler sjukdomar utan beroende på att de känner sig sjukare vilket gör att de oftare uppsöker läkare. Dessa personer har en större konsumtion av läkemedel i form av lugnande och andra psykofarmaka preparat (Larsson & Rundgren, 2003). Enligt Baker Nunnelee (2006) upplever personer mindre ensamhet om de har kontakt med andra människor varje vecka. Om en person saknar tillräcklig mänsklig kontakt kan ett djur ersätta personlig kontakt.

Sällskapsdjur

Sällskapsdjur definieras av Nationalencyklopedin (u.å.) som djur som hålls av människan för sitt nöjes skull och innefattar exempelvis akvariefiskar, vissa kräldjur, burfåglar, marsvin, hamstrar och andra gnagare samt tamkatter och tamhundar. Att människor delar sin vardag med sällskapsdjur förekommer över hela världen (Walsh, 2009). Höök (2010a) säger att djuren kan utöka den äldres sociala nätverk och fungera som en livskamrat. Höök (2010a) menar vidare att djur kan öka motivationen till fysisk aktivitet och utevistelse men kan enligt Walsh (2009) även fungera som stöd och tröst vid nedstämdhet. Stewart och Bergler (1995, citerar Norling, 2002) och beskriver att djur inte är värderande utan att de lyssnar, stödjer, visar empati och kommunicerar genom att avläsa och signalera med kroppsspråket. Signaler som ansiktsuttryck, kroppsspråk samt rösttoner används (Beck-Friis et al., 2007). Beröring är även en icke-verbal kommunikation som påverkar fysiskt, känslomässigt och mentalt välbefinnande positivt. I kontakten med djur kan människan både ge kärlek och få kärlek tillbaka. Djur dömer inte utan är trogna, lojala och finns alltid vid personens sida (ibid.).

Under 1980- och 1990-talet uppmärksammades även den positiva inverkan på djurägares fysiska funktioner (Höök, 2010a). Det har visat sig att djurägare med hjärtinfarkt har större förutsättningar för återhämtning och överlevnad än icke djurägare. Även blodtryck och halten blodfetter i blodet var lägre hos djurägare (Giaquinto & Valentini, 2009; Walsh, 2009). Höök (2010a) och Höök (2010b) menar att djur kan ha en hälsofrämjande effekt samt att djuräggande har visat sig ha en positiv inverkan på utveckling av sociala interaktioner och kontakter.

Djur i vården

Animal-assisted therapy (AAT), handlar enligt Norling (2002) om en planerad behandlingsprocess där avsikten är att ett djur ska förbättra psykiska, fysiska och sociala funktioner. Animal-assisted activity (AAA), handlar mer om aktivering i egenvård på institution. Jämfört med AAT handlar AAA om frivilliga insatser och stöd i egenvården, därför är ambitionsnivån lägre och planeringen inte lika omfattande. Frivilligverksamhet innebär att hjälp till äldre med djurintresse ges i form av sällskapsdjur som besöker de äldre i hemmet eller på boende. Syftet med verksamheten är att verka för ett mer hälsofrämjande liv och ökad livskvalitet. När äldre inte längre kan inneha ett eget sällskapsdjur, kan frivilligverksamheten eller AAT uppfylla den äldres saknad av att ha ett djur i sin omgivning (ibid.).

Det vanligaste sällskapsdjuret som används inom vården är enligt Höök (2010a) hunden, då denna kan tränas i att möta obekanta människor i ovanliga miljöer samt kunna göra detta på bestämda tider och under bestämda förutsättningar. När vårdhundskolan startades i Sverige 2008 började hundarna lämplighetsprövas och utbildas inför dessa uppgifter. En utbildad vårdhunds uppgifter kan vara att lugna oroliga personer, erbjuda fysisk kontakt, stimulera och motivera personer till aktivitet och medverka i aktiviteter eller stimulera till social interaktion. Behoven av detta kan finnas inom äldrevården och demensvården där många äldre kan vara oroliga, nedstämda, ha vandringsbeteende eller vara verbalt aggressiva mot personal och andra boende (ibid.).

En sjuksköterska ska i sina prioriteringar enligt Hälso- och sjukvårdslagen [HSL](1982:763) ta hänsyn till bland annat kostnadseffektivitetsprincipen i sitt arbete. Principen innebär att eftersträva en balans av kostnader för insatta resurser och dess effekter, som mäts i förbättrad hälsa och höjd livskvalitet. Att använda djur i vården kan enligt Höök

(2010b) och Norling (2002) anses vara kostnadseffektivt då ökat välbefinnande kan förbättra patientens läkningsbetingelser och resultera i kortare vårdtider. I Kompetensbeskrivningen för legitimerad sjuksköterska (Socialstyrelsen, 2005) står det att sjuksköterskans arbete ska präglas av ett etiskt förhållningssätt och oavsett verksamhetsområde och vårdform, bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet samt följa ständig utveckling. FHI (2012) beskriver olika faktorer för ett hälsosamt åldrande, såsom goda kostvanor, fysisk aktivitet, känsla av meningsfullhet samt social gemenskap och stöd. Enligt Hendersons (Kirkevold, 2000) omvårdnadsprinciper kan sjuksköterskan skapa förutsättningar för en social miljö. En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård är ett av folkhälsomålen (FHI, 2008) och sjuksköterskan har enligt SSF (2008) en central roll i det hälsofrämjande arbetet genom att delge kunskaper som främjar en bättre hälsa, samt ur ett holistiskt synsätt se varje individs livsvärld och möjligheter. Höök (2010b) skriver att en vårdhund ofta används i en planerad aktivitet och det är den äldre personens omvårdnadsansvariga som bedömer när sådan aktivitet kan vara lämplig och planerar då utifrån den äldres behov (ibid.). Därför behöver sjuksköterskan ha kunskap om vilka hälsoeffekter djur har på äldre.

Syfte

Syftet var att belysa sällskapsdjurs hälsoeffekter hos äldre.

Metod

Studien genomfördes som en litteraturstudie enligt Fribergs (2006) modell. För att få en översikt över ämnet gjordes sökningar i flera databaser, därefter avgränsades sökningen. Kvalitativa och kvantitativa vetenskapliga artiklar inkluderades i studien. Artiklarnas kvalitet granskades enligt Willman, Stoltz och Bahtsevanis (2011) bedömningsmallar för respektive forskningsmetod.

Datainsamling

En pilotsökning gjordes i databaserna Cinahl, PubMed, Academic Search Elite, PsychInfo och SveMed+. Söktermer valdes utifrån syftet och översattes med hjälp av Karolinska institutets Mesh-termer för att få relevanta sökord att utgå från. Sökorden som användes var: *pets, animals, aged, elderly, animal assisted therapy, pet therapy, human-animal bonding, human-pet bonding, domestic animals, companion animal, geriatric nursing och older people*. Sökorden användes både som Subject headings, MeSH-term, Subject terms eller Thesaurus och fritext som kombinerades på olika sätt. Sökorden som genererade mest relevanta träffar i förhållande till syftet och med de avgränsningar som tabell 2 visar var: *Animal assisted therapy, Human-pet bonding, Aged och Elderly*. I Tabell 1 sökordsöversikt redovisas de sökord som genererade artiklar fram till och med urval 1. Varje sökning dokumenterades. Inklusionskriterier var artiklar som innefattade äldre >65 år, var publicerade mellan 20020101 och 20120331 samt att de berörde djurets effekter på den äldre. Exklusionskriterier var artiklar som handlade om tjänstehundar, förutom vårdhund.

Tabell 1. Sökordsöversikt

Sökord	PubMed MeSH-term	Cinahl Subject heading list	PsychINFO
Äldre			Aged, Elderly (fritext)
Djurterapi	Animal Assisted Therapy (MeSH)	Pet Therapy (Headings)	Animal Assisted Therapy (Thesaurus)
Människa-djur relation	Bonding, Human-Pet (MeSH)	Human-Pet Bonding (Headings)	

I sökhistoriken redovisas de artiklar som kom till urval 1 (se tabell 2). Under de olika sökningarna återkom flera artiklar trots olika sökord och databaser, därför redovisas dubletter i sökhistoriken. Titlarna lästes och utifrån dessa valdes abstrakts som verkade relevanta. Abstrakten lästes om de verkade motsvara syfte och inklusionskriterier och valdes sedan vidare till urval 1. Tjugotre artiklar lästes i sin helhet. Sexton artiklar matchade syftet och inklusionskriterierna som gick till urval 2. Av dessa var fyra artiklar kvalitativa och tolv artiklar kvantitativa. Av de artiklar som gallrades ut uppfyllde en inte kraven för vetenskaplighet, två artiklar fanns inte att hitta eller köpa i fulltext och fyra artiklar valdes bort då åldersgränsen inte uppfylldes. Fyra artiklar inkluderades trots att deltagarnas åldersgräns var >60 år, på grund av att gällande studier definierade äldre människor från 60 år.

Tabell 2. Sökhistorik

Datum	Databas	Sökord/Limits/Boolska operatorer	Antal träffar	Lästa abstract	Urval 1	Urval 2
120326	Cinahl	(MH "Human-Pet Bonding") OR (MH "Pet Therapy") Limits: Research article, English language Age groups: Aged: 65+ years, Aged, 80 and over, Published date from: 20020101-20121231	49	25	17	12
120326	PubMed	"Bonding, Human-Pet"[Mesh] OR "Animal Assisted	68	11 (9)*	2	0

		Therapy”[Mesh] Limits: only items with abstracts, English, Aged: 65+ years, 80 and over: 80+ years, Published in the last 10 years				
120326	PsycINFO	SU.EXACT(“Animal Assisted Therapy”) AND all((Aged OR Elderly)) Limits: Peer reviewed, journal article, Published in the last 10 years	42	12 (6)*	4	4

*Antal dubletter

Databearbetning

De vetenskapliga artiklar som valts till resultatet lästes grundligt av båda författarna till föreliggande arbete och anteckningar fördes om syfte, metod, resultat och slutsats för att få en bättre överblick av artiklarna. Därefter gjordes artikelöversikt (se bilaga A1-2, B1-11) och kvalitetsgranskning av artiklarna enligt Willman, Stoltz och Bahtsevanis (2011). Artiklarna blev graderade som hög, medel eller låg utefter poängsättning där varje fråga som besvarades gav ett poäng. Maxpoäng var 17 poäng för kvalitativa och 22 poäng för kvantitativa. Hög kvalitet ansågs vara över 85 %, medel över 60 % och låg graderades om poängen var under 60 %. Efter att alla artiklar lästs framträdde följande kategorier: *sociala hälsoeffekter, psykologiska och existentiella hälsoeffekter samt fysiska hälsoeffekter*. Artiklarna delades upp och lästes igen individuellt och rubrikerna fick varsin färg som användes för att kunna sortera in artiklarna i respektive kategori. Efter att resultatet gemensamt sammanstälts, gjordes en sista gemensam genomgång av artiklarnas resultat, för att säkerställa att inget missats.

Resultat

Sociala hälsoeffekter

Interaktioner med djur påvisade hälsoeffekter som främjade en positiv atmosfär och harmoni i ett socialt sammanhang enligt en studie av Stasi et al. (2004). Guzman et al. (2009) såg också att äldre djurägare fick ett större socialt nätverk och fick ett bättre självförtroende för att skapa nya relationer. Sex av artiklarna beskriver att det skedde en ökning av sociala interaktioner hos äldre personer på boende som fick träffa djur (Falk & Wijk, 2008; Kawamura, Niiyama & Niiyama, 2007; Prosser, Townsend & Staiger, 2008; Richeson, 2003; Sellers, 2005). Prosser et al. (2008) samt Falk och Wijk (2008) säger att de äldre var mer aktiva i konversationer och kunde själva minnas och börja tala om djur de haft tidigare. Prosser et al. (2008) skriver vidare att vissa deltagare tog med fotografier och berättade historier om sina tidigare djur. När gruppen delade med sig av tidigare upplevelser, öppnade det för ytterligare konversationer (ibid.). Detta framhåller även Guzman et al. (2009) i sin studie om hur äldre djurägare påverkas av sina husdjur. De äldre beskrev att djuren inte bara hjälper till med att vara ett sällskap, utan hjälper även till att bygga upp ett socialt nätverk med andra människor. Detta

såg även Falk och Wijk (2008) då patienter på en vårdavdelning oftare lämnade sina rum för att se fåglarna ute i dagrummet och delta i konversationer om fåglarna med övriga patienter. Guzman et al. (2009) beskriver att de äldre djurägarna träffade nya människor på promenaderna som ville hälsa på hunden och när närstående kom på besök kunde de alltid prata om hunden för att starta en konversation. Vidare beskriver han att de äldre upplevde den sociala kontakten med andra människor lättare när hunden var med. Utan djuret närvarande upplevde djurägarna det svårare att ta initiativ till samtal med främmande människor (ibid.). Enligt Prosser et al. (2008) kan djuren underlätta övergången från att leva i eget boende till att flytta till ett vårdhem. Genom att djuren blir en aktivitet och ett samtalsämne kan det underlätta vid skapandet av nya relationer samt öka det personliga välbefinnandet. Vidare beskrivs att vårdpersonalen i studien noterade en begränsning i konversationsförmågan före varje sammankomst och det vanliga samtalsämnet var om ohälsoproblem. När djuren var närvarande byttes samtalsämnena. Vårdpersonalen som var närvarande under interventionen såg att deltagarna påverkades positivt och talade mer om djuren, vilket medförde en gladare atmosfär (ibid.). Richeson (2003) skriver att personal och närstående märkte en förändring hos dementa efter mötet med djur i form av att de var piggare och mer mottagliga för kommunikation och de talade ofta om hundarna. Under sin intervention kunde Sellers (2005) påvisa en ökning av socialt beteende utefter Social Behavior Observation Checklist (SBOC) hos varje deltagare jämfört med innan interventionen.

Djurägarna upplevde sina djur som ett stort socialt stöd vid förluster av olika slag (Guzman et al., 2009). AAT kan minska känslan av ensamhet hos äldre och att umgås med djur kan höja livskvaliteten. Interventionen påvisade att AAT en gång i veckan eller tre gånger i veckan inte visade någon signifikant skillnad. Däremot fanns en skillnad mellan gruppen som inte fick AAT och de som fick AAT vad gäller upplevelsen av ensamhet mätt med UCLA Loneliness scale (Banks & Banks, 2002).

Deltagarna i studien av Prosser et al. (2008) önskade få besök av djur även i fortsättningen enligt de svar som gavs i frågeformulär efter interventionen. Anledningar som gavs till denna önskan var att interaktionen med djuret uppmanade till kommunikation och social interaktion, både med djuret och mellan de boende samt med personal. Kontakten med djuren gav tillfredsställelse och nöje samt variation och höjdpunkter i tillvaron när djuren kom (ibid.).

Winefield, Black och Chur-Hansen (2008) fann till skillnad från övriga studier att en äldre persons hälsa inte påverkas av vare sig kontakt eller ägarskap av ett djur.

Psykologiska och existentiella hälsoeffekter

Enligt Guzman et al. (2009) kunde djur vara ett psykologiskt stöd vid förluster av olika slag då vissa djurägare upplevde djuret som en familjemedlem eller kamrat som de kunde ge och få kärlek av. Djuren var trogna och fanns alltid vid deras sida. Känslan av att ha ansvar för någonting, vara behövd och känna sig betydelsefull är tillfredsställande för djurägarna och de kände sig trygga med ett djur i sin närhet. De är stolta över att de fortfarande har förmågan att kunna ta hand om sitt husdjur och att de har lyckats bibehålla sin egen och djurets hälsa. Att ta hand om och bibehålla hälsan för djurens skull var för de äldre djurägarna meningen med livet då djuren ger ovillkorlig kärlek och de behöver aldrig känna sig ensamma (ibid.).

Djur hjälper äldre personer att uppnå mental hälsa och upprätthålla mentala funktioner genom att minska känslan av depression och ensamhet (Guzman et al., 2009; Stasi et al., 2004). Djuren gjorde djurägarna på gott humör och fick dem att inse sin existentiella betydelse. Djuren hade även en stressreducerande effekt hos de äldre och när djuren var närvarande kände de sig lugna (Guzman et al., 2009). En grupp som fick AAA hade positiva effekter på depressiva symtom utifrån Beck Depression Inventory (BDI). När det gällde

ångest vilket undersöktes med Beck Anxiety Inventory (BAI) sågs inga skillnader (Le Roux & Kemp, 2009). I en intervention där en grupp fick ta hand om en kanariefågel minskade tvångsbeteenden, depression, rädslor och ångest jämfört med gruppen som tog hand om en planta. De äldres kognitiva status förbättrades hos dem som tog hand om kanariefågeln vilket visades av att de klarade sig på egen hand i större utsträckning i jämförelse med de andra grupperna. Denna intervention visade sig ha en positiv effekt hos äldre på boenden och gav en ökad autonomi och livskvalitet i form av att depressivitet och ångest symtom minskade enligt LEIPAD-SV skalan (Colombo, Dello Buono, Smania, Raviola & De Leo, 2006). Detta kan styrkas av Moretti et al. (2011) vars interventionsgrupp också uppvisade en minskning av depressiva symtom utifrån Geriatric depression scale (GDS). Samma skala visade ingen skillnad hos deltagarna i studien av Prosser et al. (2008).

Moretti et al. (2011) kunde påvisa en förbättring av kognitiv funktion hos interventionsgruppen, mätt med Mini-mental state examination (MMSE). Utifrån ett frågeformulär om tillfredsställelse som delades ut efter djursessionen, upplevde alla deltagarna upplevelsen som rolig och intressant. Nio av tio deltagare upplevde att djuret hade en lugnande effekt och hos vissa återkallade det gamla minnen (ibid.).

Enligt en studie av Kawamura, et al. (2007) där mätinstrumenten Gottfries Brånes Steen scale japanese version (GBSS-J) och Mental function impairment scale (MENFIS) användes, visade GBSS-J på en signifikant minskning av emotionell labilitet samt en ökning av vakenhet, koncentration och sammanhängande tankar. Vidare visade MENFIS på förbättrade emotionella funktioner, speciellt ett lämpligare bruk av emotionella uttryck (ibid.). I studien av Falk och Wijk (2008) gjorde patienterna positiva uttalanden om fåglarna som bidrog till glädje, skratt och leenden. Leenden kunde även observeras av Kaiser, Spence, McGavin, Struble och Keilman (2002) som jämförde besök av ett djur och en glad person. Skillnader från besöket av en hund kunde utläsas i form av att deltagarna sökte sig mer till hunden än till personen vad gäller beröring. Hunden frambringade fler empatiska beteenden, så som att le, beröra eller flytta sig närmre, än vad personen gjorde. Av de totalt frambringade beteendena så var 66 % av dem riktade till hunden. En av de fem deltagarna utmärkte sig och log dubbelt så mycket vid besöket av människan jämfört med hundbesöket. Vid frågan om vilket besök som uppskattades mest, tyckte tre av fem lika mycket om båda besöken, en person vardera föredrog hunden respektive människan (ibid.).

Falk och Wijk (2008) observerade att patienterna klarade av att fokusera på burfåglarna under en längre tid och även när störningar i omgivningen förekom kunde de åter uppmärksamma fåglarna då de fann dem underhållande, vackra och färgglada att iaktta. Patienterna visade även ömhet genom att försiktigt klappa fåglarna utmed ryggen (ibid.).

Marx et al. (2010) redovisade att för dementa på boende kan stimulans av hund vara givande, då de dementa gav störst positiv respons till de levande hundarna jämfört med att se valpar på video, färgläggning av hundbilder, ett hundkramdjur och en robohund. En jämförelse mellan olika storlekar på de levande hundarna, liten, mellan och stor, påvisade att den stora hunden föredrogs (ibid.). AAT visade sig kunna minska agiterat beteende hos äldre med demens (Kawamura et al., 2007; Richeson, 2003; Sellers, 2005). Enligt Moretti et al. (2011) rekommenderade deltagarna AAT till andra äldre människor. Av de deltagande ville 80 % ha en fortsättning av djuraktiviteterna.

Fysiska hälsoeffekter

Djurägarna upplevde en förbättring av fysisk aktivitet och hälsa genom lek, regelbundna promenader samt daglig vård av djuren som till exempel pälsvård, kloklippning, fodring och badning. När de äldre höll igång sin kropp upplevdes en positiv påverkan i hela kroppen i

form av att ben och muskler belastades och bibehöll sin styrka (Guzman et al., 2009). Detta kan styrkas av Colombo et al. (2006) som med LEIPAD-SV fann att fysisk hälsa förbättrades även hos äldre på boenden. I en observationsstudie av Falk & Wijk (2008) uppmärksammades en ökad fysisk aktivitet då fler patienter lämnade sina rum för att hjälpa till att sköta om fåglarna. Även Kawamura et al. (2007) kunde se förbättringar i fysisk aktivitet då en deltagare med apatiska symtom, började röra sin arm och leka med hunden genom att kasta leksaker.

Edwards och Beck (2002) undersökte om nutritionsintag påverkades av ett fiskakvarium i matsalen och fann att intaget förbättrades med närvaron av ett akvarium vid de olika måltiderna. Även de boendes vikt ökade under interventionen. Vid uppföljning av deltagarna kunde en fortsatt ökning av nutritionsintag påvisas (ibid.). Vidare hittades en signifikant förbättring i ätmotoriken av Kawamura et al. (2007). Det visade sig att äldre djurägare tänkte på vad de åt och undvek sådant som kunde skada deras hälsa som till exempel rökning och alkohol (Guzman et al., 2009).

AAT visade positiva effekter på hälsan genom att minska risker för hjärtproblem genom att sänka blodtrycket. Det var främst det systoliska blodtrycket som visade en klar förbättring (Stasi et al., 2004). Blodtryckssänkningen kan styrkas av Luptak och Nuzzo (2004) som skriver att tretton av fjorton kvinnor hade en minskning i blodtrycket efter tio minuters interaktion med hunden, jämförelsevis med innan de träffade hunden. Även i denna intervention var det främst det systoliska blodtrycket som minskade. Även en sänkt puls observerades medan saturationen förblev oförändrad (ibid.).

Diskussion

Metoddiskussion

En omfattande första sökning gjordes i flertalet databaser för att få en uppfattning av befintlig forskning. Antalet sökord som testades som olika kombinationer kan ses som en styrka då ett stort område överblickades. En mättnad i sökningarna uppstod då endast dubletter hittades i de senare sökningarna. Sökningen kunde då avgränsas till de sökord som gav flest relevanta träffar i förhållande till vårt syfte. De utvalda resultatartiklarna hade varierande metoder och flest var kvantitativa, vilket ses som en styrka då resultatet bygger mer på mätningar än upplevelser, vilket minskar risken för ett subjektivt resultat. Ytterligare ett par kvalitativa artiklar hade kunnat innebära en större insikt om hur äldre upplever djurens påverkan på hälsan. En svaghet kan dock vara att några artiklar hade få deltagare, vilket kan minska generaliserbarheten av resultatet. Resultatartiklarna representerar sju olika länder och fem världsdelar, vilket kan ses som en styrka, dock var endast en från Skandinavien. Ytterligare någon artikel från Skandinavien hade varit positivt för att få en bättre uppfattning av forskningsläget. Att bearbetningen av resultatartiklarna gjordes först individuellt, sedan sammanställdes resultatet gemensamt och en ytterligare bearbetning av artiklarnas resultat gjordes gemensamt, kan styrka resultatets innehåll.

Resultatdiskussion

Resultatartiklarnas kvalitet bedömdes som låg, medel och hög (Willman, Stoltz & Bahtsevanis, 2011). Artiklarnas vetenskapliga kvalitet bedömdes gemensamt vilket kan ses som en styrka då bådas uppfattning om artiklarna framkom och kunde diskuteras. Tre artiklar bedömdes ha hög vetenskaplig kvalitet, tolv som medel och en som låg. De flesta artiklarna

vilka bedömdes som medel låg mot gränsen till hög. Artiklarnas kvalitet brast främst vid förklaring av urval och bortfall. Artikeln som fick låg kvalitet låg bara strax under medelnivån och valdes att inkluderas i resultatet då artikeln svarade mot syftet och kunde styrkas av andra artiklar av högre kvalitet. Att endast tre artiklars kvalitet bedömdes som hög kan ses som en svaghet för resultatets innehåll.

Samtliga vetenskapliga artiklar var publicerade mellan år 2002 och 2011. Tidsperioden valdes då djurens påverkan på människans hälsa inte har förändrats märkvärt under denna period och en begränsning på fem år hade inte gett ett tillräckligt vetenskapligt underlag. Antalet deltagare i flera artiklar var få, vilket kan ses som en svaghet. Någon artikel behandlade enbart kvinnor men flera artiklar har en jämn uppdelning mellan könen. En faktor som kan påverka resultatet kan vara att ett antal artiklar hade personer som själva valde att delta i studien. Vissa artiklar hade som inklusionskriterier att deltagarna skulle ha tidigare relationer eller intresse för djur. Det kan ses som en svaghet i studierna eftersom majoriteten av deltagarna är positivt riktade från början. Några av artiklarnas bortfall var personer som inte ville delta på grund av rädsla eller ointresse för djur. I fyra av resultatartiklarna definierades äldre från 60 år medan de andra artiklarna hade från 65 år. Att artiklarna med deltagare från 60 år inkluderades motiveras med att det bara var ett fåtal deltagare som var under 60 år. Någon skillnad kunde inte identifieras jämfört med de som var över 65 år och därför ansågs inte detta ha någon påverkan på resultatet. En svaghet kan vara att många artiklar antingen hade ett stort bortfall eller att bortfall inte redovisades.

I resultatet framkom djurens betydelse för äldre djurägares existentiella tankar vad gäller känslan av att vara behövd, kunna ge och få kärlek och att alltid ha någon vid sin sida vilket gav tillfredsställelse och en känsla av trygghet (Guzman et al., 2009) och detta har även visats av Knight och Edwards (2008). Tillfredsställelsen medförde att de äldre djurägarna ville bibehålla sin hälsa för djurens skull vilket medförde en mening i deras liv (Guzman et al., 2009). Kopplingar kan göras till Erikssons (1989) teori om att hälsa innehåller tro, hopp och kärlek. Prosser et al. (2008) framhöll djurens förmåga att tillfredsställa äldre på boenden genom att besöken gav variation, nöje samt berikade vardagen. Både Prosser et al. (2008) och Moretti et al. (2011) skriver att djurbesöken uppskattades så pass mycket på boendena att en fortsättning med AAT efterfrågades samt att de äldre på boendena uttryckte en rekommendation till andra boenden att låta djur besöka (ibid.). Eftersom många äldre önskar ha kontakt med djur kan det vara bra för sjuksköterskan att ha vetskap om denna möjlighet för bästa möjliga individanpassade vård. Detta skulle kunna tas upp vid en vårdplanering för att uttrycka patientens önskan.

Åldrandet innebär förluster av psykiska och fysiska funktioner samt sociala nätverk (Harrefors et al., 2008; Nygren & Lundman, 2009). Om brist på emotionellt och socialt stöd föreligger kan en känsla av otrygghet och ensamhet upplevas (Larsson & Rundgren, 2003). Enligt resultaten från studierna av Guzman et al. (2009) och Prosser et al. (2008) kan djuren fungera som både socialt och psykologiskt stöd samt underlätta när nya relationer ska skapas vilket också Knight och Edwards (2008) har sett i tidigare studier.

Hos djurägare kan djuren öppna upp för nya relationer vid promenaderna (Guzman et al., 2009; Knight & Edwards, 2008). På boenden kunde djuren öppna upp för konversationer mellan de äldre samt att tidigare minnen från egna djur uppkom och kunde delas (Falk & Wijk, 2008; Prosser et al., 2008). SSF (2011) beskriver tillitens betydelse i omvårdnaden och att vårdaren har ett ansvar i att ge ett pålitligt bemötande som kan skapa förtroende hos vårdtagarna (ibid.). När svårigheter uppstår i mötet mellan patient och vårdare skulle ett djur kunna vara till hjälp genom att öppna för en konversation och ge en mer avspänd atmosfär. Genom att öppna upp för en konversation där patienten kan berätta om tidigare minnen kan

sjuksköterskan få en större förståelse för individen samt kanske få reda på värdefull information.

Enligt Baker Nunnelee (2006) kan djur ersätta mänsklig kontakt om brist på kontakt med människor förekommer och vid ägande av djur framhåller Guzman et al. (2009) att djuren kan upplevas som en familjemedlem. När en flytt till ett boende är nödvändigt kan det medföra förluster av relationer (Harrefors et al., 2008). AAT kan minska känslan av ensamhet hos äldre på boende (Banks & Banks, 2002; Stasi, 2004). Det framkom däremot att antalet besök per vecka från djuret inte var av betydelse enligt Banks och Banks (2002). AAT behöver alltså inte vara en omfattande åtgärd som utförs flera gånger i veckan utan det kan vara variationen och mötet med djuret som är av betydelse och detta möte ger stimulans till bland annat kontakter och samtalsämnen. Enligt föreliggande studies resultat kan djur underlätta övergången till boendet genom att djuren blir en aktivitet och ett samtalsämne samt ökar sociala interaktioner.

En vanlig sjukdom hos äldre är depression (Nygren & Lundman, 2009) och fyra artiklar belyser att depression kunde minskas med hjälp av AAT eller AAA (Stasi et al., 2004; Le Roux & Kemp, 2009; Colombo et al., 2006; Moretti et al., 2011). Däremot visades ingen förbättring av depression enligt Prosser et al. (2008) vilket författarna till gällande artikel anser kan bero på det låga antalet deltagare. I en tidigare studie av Lutwack-Bloom, Wijewickrama och Smith (2005) kunde inte heller någon förbättring av depression påvisas med GDS. I sitt resultat påvisar Colombo et al. (2006) att djur inte bara minskar depression utan även tvångsbeteende, ångest och rädslor. Detta kan styrkas av Lutwack-Bloom et al. (2005) där liknande resultat framkommit utefter Profile of mood states (POMS) som identifierar och mäter sinnesstämning så som ångest, depression, ilska, trötthet och förvirring. Falk och Wijk (2008) samt Kaiser et al. (2002) kunde observera att djuren bidrog till mer skratt och leenden hos äldre (ibid.). Att depressiva symtom endast minskade i vissa studier kan ha påverkats av att det mätts med olika mätinstrument. Det kan även bero på att de som såg en skillnad hade kontrollgrupper som jämfördes med interventionsgrupperna medan de två studierna som inte kunde påvisa någon skillnad hade enbart en interventionsgrupp. En ökad glädje i samband med djurbesök skulle kunna vara en bidragande orsak till att depressiva symtom minskade.

Vid åldrandet kan olika funktionsnedsättningar begränsa möjligheten till fysisk aktivitet (Nygren & Lundman, 2009). Att djuren kan frambringa en spontan vilja och motivation till aktivering, har tidigare beskrivits av Höök (2010a), Höök (2010b) samt Knight och Edwards (2008). I resultatet ses att en ökning av den fysiska aktiviteten kunde observeras hos både djurägare, boende respektive patienter på vårdavdelning i samband med djurkontakt (Colombo et al., 2006; Falk & Wijk, 2008; Guzman et al., 2009; Kawamura, 2007). En annan faktor som framkomer i föreliggande resultat var att aptiten ökade och därmed även nutritionsintaget och vikten (Edwards & Beck, 2002). Att aptiten ökade skulle kunna bero på den ökade aktiviteten och nöjet som djuren medförde, vilket skulle kunna stimulera till en ökad hungerkänsla samt vilja att ta del av gemenskapen under en längre tid som måltider kan ge, då konversationer om djuren kan förekomma. Socialstyrelsen (2011) påtalar om nutritionens betydelse för hälsa och livsglädje och ett optimalt näringsintag är betydelsefullt speciellt hos sjuka och äldre då kroppens funktioner är nedsatta. Idag är undernäring ett problem inom äldre vården på boenden och geriatrisk vård på sjukhus vilket riskerar patientsäkerheten (ibid.). Då nutrition har en viktig betydelse för hälsan och resultaten från föreliggande litteraturstudie pekar på att djur kan ha en betydelse för de äldres ätande på olika sätt, kan detta vara ett ämne att studera vidare.

Åldrandet medför en ökad risk för att utveckla hjärt- och kärlsjukdomar (Nygren & Lundman, 2009) och två artiklar (Luptak & Nuzzo, 2004; Stasi et al., 2004) påvisar att

sällskapet av djuren kan sänka blodtrycket och pulsen. Tidigare studier kan styrka att kontakten och beröringen med en hund kan ha en lugnande effekt (Steed & Smith, 2002). Steed och Smith (2002) beskriver även att närvaron med en hund sänker blodtrycket och pulsen. Enligt Beck-Friis et al. (2007) kan kontakten med djur göra att hormonet oxytocin frisätts som har en stressreducerande effekt.

Konklusion

I föreliggande litteraturstudie framkommer att djur kan ha positiva hälsoeffekter på äldre och då främst hos dem med tidigare intresse för djur. Då många äldre inte kan ha djur själva eller måste skiljas från sitt djur vid flytt till boende, kan AAT eller AAA vara ett alternativ. Många äldre kan uppleva ensamhet efter förlust av sociala kontakter och resultatet påvisar att djuren kan vara ett socialt och psykologiskt stöd samt främja nya kontakter. Genom att fungera som stöd kan ett djur hjälpa den äldre att gå vidare och ge en mening med livet efter en förlust. I resultatet framkom att kontakten med djur bidrog till minskade depressiva symtom hos de äldre. Djuren motiverade de äldre till fysisk aktivitet och bidrog till en ökad aptit. En sänkning av blodtryck och puls påvisades vid interaktion och aktivitet med djur då de upplevdes ha en lugnande inverkan. Någon form av djurkontakt kan vara en alternativ åtgärd som sjuksköterskan kan ordinera, vilken kan ge ett lugnare klimat, öppna för sociala relationer samt ge en aktivitet och variation i vardagen att se fram emot.

Implikation

I litteraturen framgick det att djur kan ha en positiv effekt på äldres läkemedelskonsumtion och vårdkostnader, men det behövs mer styrkande evidens för detta. För att djur i vården skall uppmärksammas mer i Sverige, behövs mer forskning utifrån svenska förhållanden både när det gäller djur i vårdmiljöer och djur bland äldre i hemmet. För att få ökad kunskap om möjligheter med djur i vården, kan det vara aktuellt att informera om det i sjuksköterskeutbildningen.

För att kunna tillämpa användning av djur i vården på ett säkert sätt behöver en vårdmiljö utformas som tar hänsyn till allergirisker, hygien och rädslor. Att införa tillstånd att ha djur på vissa boenden kan vara ett alternativ, samtidigt som andra boenden kan vara djurfria. Möjligheten att få välja boende med eller utan djur är då en förutsättning. På sjukhus skulle enskilda rum kunna utformas där djur får komma för att besöka inneliggande patienter som har uttryckt den önskan. Om rummen ligger i direkt anslutning till en ytterdörr så behöver inte djuren vistas i korridorer eller hissar. Denna form av rum skulle kunna finnas i åtanke vid ombyggnation eller nybyggnation av sjukhus.

Sjuksköterskan har ett omvårdnadsansvar i att ge en personcentrerad vård och vid en vårdplanering finns möjligheten att hjälpa patienten att uttrycka sina behov och önskemål. Om önskemål finns hos patienten och sjuksköterskan kan se att det skulle kunna ha en positiv påverkan på patientens hälsa, skulle frivilligverksamheten kunna vara en åtgärd, där möjligheten finns att få besök från djur både i hemmet eller på boendet.

Referenser

- Baker Nunnelee, J. (2006). *Pets and the level of loneliness in community dwelling older adults* (akad.avh.) University of north Texas, Texas.
- *Banks, R. M., & Banks, A. W. (2002). The effects of Animal-Assisted Therapy on Loneliness in an Elderly Population in Long-Term Care Facilities. [Electronic version]. *Journal of Gerontology*, 57(7) 428-432.
- Beck-Friis, B., Strang, P., & Beck-Friis, A. (2007). *Hundens betydelse i vården – erfarenheter och praktiska råd*. Stockholm: Gothia förlag.
- *Colombo, G., Buono, M. D., Smania, K., Raviola, R., & De Leo, D. (2006). Pet therapy and institutionalized elderly: A study on 144 cognitively unimpaired subjects. [Electronic version]. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 42, 207-216.
- *Edwards, N., & Beck, A. (2002). Animal-assisted therapy and nutrition in Alzheimer's disease. [Electronic version]. *Western Journal Of Nursing Research*, 24(6), 697-712.
- Eriksson, K. (1989). *Hälsans idé*. (2:a uppl.). Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- *Falk, H., & Wijk, H. (2008). Natural activity: an explorative study of the interplay between cage-birds and older people in a Swedish hospital setting. *International Journal Of Older People Nursing*, 3(1), 22-28.
- Friberg, F. (red.). (2006). *Dags för uppsats- vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Lund: Studentlitteratur.
- Giaquinto, S., & Valentini, F. (2009). Is there a scientific basis for pet therapy? [Electronic version]. *Disability and rehabilitation*, 31(7), 595-598.
- *de Guzman, A., Cucueco, D., Cuenco, I., Cunanan, N., Dabandan, R., & Dacanay, E. (2009). Petmanship: understanding elderly Filipinos' self-perceived health and self-esteem captured from their lived experiences with pet companions. [Electronic version]. *Educational Gerontology*, 35(11), 963-989.
- Harrefors, C., Sävenstedt, S., & Axelsson, K. (2008). Elderly people's perceptions of how they want to be cared for: an interview study with healthy elderly couples in Northern Sweden. [Electronic version]. *Scandinavian journal of caring sciences*, 23, 353-360.
- SFS 1982:763. *Hälso- och sjukvårdslagen*. Stockholm: Riksdagen.
- Höök, I. (2010a). *Hund för hälsa. Vårdhundens ABC*. Vänge: Utomhuset Hälsohuset Förlag.
- Höök, I. (2010b). *Hund på recept. Den professionella vårdhunden*. Stockholm: Gothia Förlag AB.

- *Kaiser, L., Spence, L., McGavin, L., Struble, L., & Keilman, L. (2002). A dog and a "happy person" visit nursing home residents. [Electronic version]. *Western Journal Of Nursing Research*, 24(6), 671-683.
- *Kawamura, N., Niiyama, M., & Niiyama, H. (2007). Long-Term Evaluation of an animal assisted therapy for institutionalized elderly people: A preliminary result. [Electronic version]. *Psychogeriatrics*. (7) 8-13.
- Kirkevold, M. (2000). *Omvårdnadsteorier – analys och utvärdering*. Lund: Studentlitteratur.
- Knight, S., & Edwards, V. (2008). In the company of wolves. The physical, social, and psychological benefits of dog ownership. *Journal of Ageing and Health*. 20(4). 437-455.
- Larsson, M. & Rundgren, Å. (2003). *Geriatriska sjukdomar*. Lund: Studentlitteratur.
- *Le Roux, M., & Kemp, R. (2009). Effect of a companion dog on depression and anxiety levels of elderly residents in long term care facility. [Electronic version]. *Psychogeriatrics*. (9) 23-26.
- *Luptak, J., & Nuzzo, N. (2004). The effects of small dogs on vital signs in elderly women: a pilot study. *Cardiopulmonary Physical Therapy Journal*, 15(1), 9-12.
- Lutwack-Bloom, P., Wijewickrama, R., & Smith, B. (2005). Effects of pets versus people visits with nursing home residents. *Journal Of Gerontological Social Work*, 44(3/4), 137-159.
- *Marx, M., Cohen-Mansfield, J., Regier, N., Dakheel-Ali, M., Srihari, A. et al. (2010). The impact of different dog-related stimuli on engagement of persons with dementia. [Electronic version]. *American Journal Of Alzheimer's Disease & Other Dementias*, 25(1), 37-45.
- McColgan, G., & Schofield, I. (2007). The importance of companion animal relationships in the lives of older people. [Electronic version]. *Nursing older people*. 19(1), 21-23.
- *Moretti, F, Ferrari, B., De Ronchi, D., Forlani, C., Bernabei, V., Negretti, F. et al. (2011). Pet therapy in elderly patients with mental illness. [Electronic version]. *Psychogeriatrics*. (11), 125-129.
- Nationalencyklopedin. Sällskapsdjur. Hämtad 2012-03-13 från:
<http://www.ne.se/kort/sällskapsdjur>
- Norling, I. (2002). *Djur i vården*. Hämtad 2012-02-22 från:
www.vardhundskolan.se/images/stories/litteratur/norling_djur.pdf
- Nygren, B., & Lundman, B. (2009). Åldrande och att vara gammal. Ingår i F. Friberg, & J. Öhlén (red.), *Omvårdnadens grunder, perspektiv och förhållningssätt*. (s. 177-198). Lund: Studentlitteratur.

- *Prosser, L., Townsend, M., & Staiger, P. (2008). Older people's relationships with companion animals: a pilot study. [Electronic version]. *Nursing Older People*, 20(3), 29-32.
- *Richeson, N. E. (2003). Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviours and social interactions of older adults with dementia. *American journal of Alzheimer's Disease and Other Dementias*, 18(6), 353-358.
- *Sellers, D. (2005). The evaluation of an animal assisted therapy intervention for elders with dementia in long-term care. [Electronic version]. *Activities, Adaptation & Aging*, 30(1), 61-77.
- Slettebø, A. (2008). Safe, but lonely: living in a nursing home. [Electronic version]. *Nordic Journal Of Nursing Research & Clinical Studies / Vård I Norden*, 28(1), 22-25.
- Socialstyrelsen. (2005). *Kompetensbeskrivning för legitimerad sjuksköterska*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen. (2011). *Näring för god vård och omsorg en vägledning för att förebygga och behandla undernäring*. Hämtad 2012-04-16 från: <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2011/2011-9-2>
- *Stasi, M., Amati, D., Costa, C., Resta, D., Senepa, G., Scarafiotti, C. et al. (2004). Pet-therapy: a trial for institutionalized frail elderly patients. *Archives Of Gerontology & Geriatrics*. 9, 407-412.
- Steed, H. N., & Smith, B. S. (2002). Animal assisted activities for geriatric patients. *Activities, Adaption & Aging*. 27(1). 49-61.
- Folkhälsomål*. (2008). Stockholm: Statens folkhälsoinstitut.
- Statens folkhälsoinstitut. (2012). *Hälsosamt åldrande hela livet*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut.
- Svensk sjuksköterskeförening. (2008). *Strategi för sjuksköterskans hälsofrämjande arbete*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.
- Svensk sjuksköterskeförening. (2005). *ICN:s etiska kod för sjuksköterskor*. Stockholm: Svensk sjuksköterskeförening.
- Wijk, H. (2004). Ingår i H. Wijk (red.), *Goda miljöer och aktiviteter för äldre*. (s. 13-15). Lund: Studentlitteratur.
- Walsh, F. (2009). Human-Animal Bonds I: The relational Significance of Companion Animals. *Family process*. 48(4). 462-480.
- * Winefield, R. H., Black, A., & Chur-Hansen, A. (2008). Health effects of ownership of and attachment to companion animals in an older population. [Electronic version]. *International Journal of Behavioral Medicine*. 15, 303-310.

***Resultatartiklar**

Tabell 3. Artikelöversikt/forskning med kvalitativ metod

Publika-tionsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2008 Sverige Cinahl	Falk, H. & Wijk, H.	Natural activity: an explorative study of the interplay between cage-birds and older people in a Swedish hospital setting.	Beskriva interaktionen mellan burfåglar och äldre personer som spontant uppstår på en sjukhusavdelning i Sverige.	Observationsstudie i form av grounded theory gjordes på en vårdavdelning som var specialiserad på rehabilitering efter en stroke. 35 stycken deltog. En fågelbur sattes i avdelningens dagrum och patienterna valde själv att gå fram till fågel. Bortfall ej beskrivet.	Burfåglarna påverkade patienterna positivt i form av 3 olika ämnen: aktivitet, mentala erfarenheter och socialisering. AAT kan vara en effektiv och billig vårdåtgärd hos äldre patienter.	HÖG
2009 Filippinerna Cinahl	de Guzman, A., Cucueco, D., Cuenco, I., Cunanan, N., Dabandan, R., & Dacanay, E.	Petmanship: Understanding elderly Filipinos' self-perceived health and self-esteem captured from their lived experiences with pet companions	Utforska äldre Filippiners själv-upplevda hälsa och självkänsla baserat på deras levda erfarenheter med sällskapsdjur.	Fenomenologisk studie. Snöbollsteknik i urvalet av fem deltagare, alla >60 år och djurägare. Författarna utformade ett instrument i tre steg som användes i datainsamlingen: robotfoto, semistrukturerade intervjuer och skisser. Bortfall ej beskrivet.	Djuren hjälper de äldre att minska sin känsla av ensamhet och nedstämdhet. Med sällskap av djur håller deltagarna sig på gott humör och känner trygghet. Djuren ger motivation att prioritera den egna hälsan för att bättre kunna ta hand om djuren så länge som möjligt.	MEDEL

Tabell 3. Artikelöversikt/forskning med kvalitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2002 USA Cinahl	Kaiser, L., Spence, L. J., McGavin, L., Struble, L., Keilman, L.	A dog and a "happy person" visit nursing home residents	Jämföra prosociala beteenden hos äldre boende på ett vårdhem som resultat av besök av en hund eller en person och vilket de föredrog när båda besöken var utan skyldighet och omedömande.	Deskriptiv studie med strategiskt urval. 20 personer tillfrågades, 5 deltog och fick besök av både en hund och "the happy person". De fick ett besök av personen, ett besök av hunden och ett besök för uppföljning och intervju. Inklusionskriterier: ingen definitiv diagnos av demens, förmåga att använda minst en arm och förmåga att sitta på en stol eller rullstol i 10 minuter. Bortfall 15 personer.	Det var lika sannolikt att deltagarna log mot och flyttade sig närmre båda besökarna. De berörde hunden mer än människan. Tre deltagare tyckte om besökarna lika mycket, en person föredrog hunden och en person föredrog människan.	MEDEL
2008 Australien Cinahl	Prosser B. L., Townsend, M., Staiger, P.	Older people's relationships with companion animals: a pilot study	Undersöka djurbesöks potential att förbättra hälsa och välbefinnande hos äldre på boenden samt att främja för nya relationer.	Pilotstudie. Deltagarna som bodde på vårdhem observerades och fick fylla i frågeformulär som gavs både innan och efter interventionen till både de deltagande och till personalen. Även Geriatric depression scale (GDS) användes. 18 deltagande. Bortfall ej beskrivet.	De sociala interaktionerna ökade, ökat välbefinnande och variation i vardagen. Geriatric depression scale visade ingen signifikant skillnad efter de 6 veckor som studien varade.	MEDEL

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2002 USA PsychINFO	Banks, R. M., Banks, A. W.	The Effects of Animal-Assisted Therapy on Loneliness in an Elderly Population in Long-Term Care Facilities	Undersöka om AAT kan påverka upplevelsen av ensamhet hos individer på långtidsboende.	Tre olika långtidsboenden deltog. Minimal state examination (MMSE), demographic and pet history questionnaire (DPHQ) och UCLA-LS användes. Inklusionskriterier: Inga diagnostiserade kognitiva funktionshinder, inga kända allergier, grundskoleutbildning, förmåga att tala, läsa och skriva på Engelska, minst 24 poäng på MMSE, minst 30 poäng på UCLA-LS och kunna färdigställa pet history frågeformulär. Totalt 45 deltagare. Uppdelat i de olika hemmen, 11, 16 och 18 stycken. Dessa delades slumpmässigt in i 3 grupper, 15 i varje grupp. Kontrollgrupp ingen AAT, AAT-1 30 min AAT/vecka, AAT-3 30 min AAT 3 gånger/vecka. Bortfall 17 stycken (8 gillade ej djur, 9 klarade ej inklusionskriterierna).	Deltagarnas ensamhetskänslor minskade med AAT. AAT en gång eller tre gånger i veckan var av mindre betydelse enligt UCLA-LS. Resultatet påvisar att AAT är effektivt för att reducera ensamhet på långtidsboende.	HÖG

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2006 Italien Cinahl	Colombo, G., Dello Buono, M., Smania, K., Raviola, R. & De Leo, D.	Pet therapy and institutionalized elderly: A study on 144 cognitively unimpaired subjects	Värdera om ett djurterapiprogram har gynnsamma effekter på psykopatologisk status och uppfattning av livskvalitet hos kognitivt intakta institutionaliserade äldre	Randomiserad, kontrollerad studie. Sju äldrevårdsboenden. Två psykologer utförde datainsamling och intervjuer två dagar i veckan, som valdes slumpartat. Exklusionskriterier var de icke-autonoma äldre, uppnått lägre poäng än 21/30 på mini mental state examination (MMSE). Från 622 kvarstod 144 äldre att delta som slumpvis indelades i 3 grupper. En grupp fick en planta, en grupp fick inget och en grupp fick en kanariefågel. Deltagande i gruppen som fick en kanariefågel respektive en planta, blev informerade hur de skulle ta han om den. Interventionen varade under 3 månader. Mätinstrumenten MMSE, LEIPAD-II Short Version och Brief symptom inventory (BSI) användes. Bortfall 478 personer.	Närvaron av ett djur frambringar en förbättring i sinnesstämning enligt BSI, kan förebygga depression och tvångsmässiga symtom men även till viss del ångest och paranoida föreställningar. Denna experimentella studie stärker hypotesen att terapi med djur kan ha fördelaktiga effekter på psykologiskt välbefinnande hos äldre. Framförallt på depressiva symtom och upplevelsen av livskvalitet.	HÖG

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2002 USA Cinahl	Edwards, N E., Beck, A M.	Animal-assisted therapy and nutrition in alzheimer's disease	Utvärdera observationer av akvariums påverkan på nutritionsintag hos individer med alzheimers sjukdom	Time-series design. 3 special vårdhem som delades upp i 3 grupper varav ett boende var kontrollgrupp. Kroppsvikt och nutritionsintag observerades av påverkan med/utan ett akvarium. Grunddata av nutrition togs under 2 veckor innan akvarium introducerades. Behandlingsdata togs dagligen i 2 veckor och sedan veckovis i 6 veckor. Interventionen varade totalt 16 veckor. 62 deltagare som inte var randomiserat indelade. Bortfall ej beskrivet.	Nutritionsintag ökade signifikant när akvarierna introducerades och fortsatte öka under uppföljningen på 6 veckor. Vikten ökade signifikant under de 16 veckorna. Deltagarna behövde mindre nutritionssupplement vilket resulterade i hälsovårdsbesparingar.	MEDEL

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2007 Japan Psychinfo	Kawamura, N., Niiyama, M. & Niiyama, H.	Long-term evaluation of animal-assisted therapy for institutionalized elderly people: a preliminary result	Undersöka de psykologiska och beteendemässiga effekterna av AAT hos äldre på långtidsboende	Mätinstrument: GBS Scale Japanese Version (GBSS-J), Mental Function Impairment Scale (MENFIS). Interventionen pågick under 1 år. 10 st äldre på ett boende fick träffa 4 småhundar 2 gånger/månad under ca 30 min. Bortfall ej beskrivet.	De äldres beteende och aktivitet ändrades positivt efter 12 månaders AAT utefter MENFIS. De psykologiska funktionerna förbättrades under de 6 första månaderna och minskade sedan något de sista 6 månaderna vid AAT.	LÅG
2009 Sydafrika PsychINFO	Le Roux, C. M., Kemp, R.	Effect of a companion dog on depression and anxiety levels of elderly residents in a long-term care facility	Utforska effekterna av en sällskapshund på depression och ångest hos boende på ett långtidshem.	Exklusionskriterier: rädsla för hundar, hundallergi eller inget medgivande till att medverka. Inklusionskriterier: samtycke till studien och ingen känd hundallergi. 15 deltagare, 8 män, 8 kvinnor, delades slumpmässigt in i en kontrollgrupp och en interventionsgrupp som fick animal assisted activity (AAA) i 30 minuter 1 gång/vecka i 6 veckor. Beck depression inventory (DBI) och Beck anxiety inventory (BAI) användes före och efter interventionen. Bortfall 1 person från interventionsgruppen som inte ville delta.	Resultatet av denna studie kan bekräfta andra studier i att AAA besök kan minska nivån av depression hos boende på långtidshem.	MEDEL

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2004 USA Cinahl	Luptak, E. J., Nuzzo, A. N.	The effects of small dogs on vital signs in elderly women: a pilot study	Att fastställa effekterna som okända hundar gav de vitala funktionerna blodtryck, puls och saturation hos äldre kvinnor.	Pilotstudie. Pre-post test design. Inklusionskriterier var >65 år, tyckte om sällskap av hundar och ingen känd allergi. De delades slumpvis in i 3 grupper med 5 i varje grupp. Mätvärdena blodtryck togs med digital blodtrycksmaskin, puls och saturation som togs med pulsoximeter, togs innan varje terapitillfälle, utgjorde individen till sin egen kontrollant, under terapin samt efter terapin. 2 hundar medverkade. Hypotes: att blodtryck och puls sjunker efter interaktion med hundar och att saturationen ej påverkas. Fjorton kvinnor med medelålder på 83 år deltog frivilligt. Bortfall 1 person, då mätningar ej kunde utföras.	Studien påvisar en koppling mellan ett sjunkande blodtryck hos äldre kvinnor och interaktion med hundar. Pulsen sjönk under terapin, vid andra mätningen men ej vid tredje mätningen. Saturationen påverkades inte.	MEDEL

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2010 USA Cinahl	Marx, MS., Cohen- Mansfield, J., Regier, NG., Dakheel-Ali, M., Srihari, A. & Thein, K.	The Impact of Different Dog- related Stimuli on Engagement of Persons With Dementia	Att ge ytterligare empirisk utvärdering av effektiviteten med AAT hos dementa på boenden.	Mätinstrument: Minimum Data Set (MDS), Observational Measurement of Engagement (OME), Self-Identify Questionare (SIQ) och Mini Mental State Examination (MMSE). Intervjuer gjordes med deltagarna tillsammans med en närstående. Inklusionskriterier: diagnostiserad demens. Exklusionskriterier: diagnostiserad bipolär sjukdom eller schizofreni, nedsatt fingerfunktion i båda händerna, deltagaren kunde inte sitta i en stol eller rullstol, de fick inte ha MMSE över 23 och deltagarna fick inte vara <60 år. 56 stycken från två boenden med diagnosen demens deltog i interventionen . Deltagarna fick se en valpfilm, färgläggning av en hundbild, träffa ett kramdjur i form av en hund, en robohund, en riktig liten hund, en medelstor hund och en stor hund. Bortfall ej beskrivet.	Att samverka med dementa på boenden i samband med hundrelaterad stimuli kan vara en framgångsrik metod.	MEDEL

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2011 Italien PsychINFO	Moretti, F., Ferrari, B., De Ronchi, D., Forlani, C., Bernabei, V., Negretti, F., Marchetti, L., Sacchetti, C. & Atti, A. R.	Pet therapy in elderly patients with mental illness	Utvärdera effekten av djurterapi hos äldre patienter som påverkas av olika psykiatriska sjukdomar och bor på ett vårdboende i ett välställt område i norra Italien. Studien fokuserar på kognitiv funktion, sinnesstämning och subjektiv upplevelse av livskvalitet.	Ej randomiserad. Inklusionskriterier var >65 år, institutionaliserad minst två månader och inneha någon mental sjukdom. Exlusionskriterier var blindhet/dövhet eller om patienten inte kunde kommunicera med personalen. Av 25 personer deltog 10 personer i interventionsgruppen och 11 personer i kontrollgruppen. 3 stycken exkluderades och en ville inte delta. Mätinstrumenten Mini- mental state examination (MMSE) och 15- items geriatric depression scale (GDS) användes. Interventionen varade i 6 veckor under 90 minuter en gång/vecka. Interventionsgruppen fick interagera med en hund, medan kontrollgruppen endast fick se hunden anlända till vårdhemmet.	Djurterapi är effektivt för att förbättra depressiva symptom och kognitiva funktioner hos boende på vårdhem med mentala problem.	MEDEL

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2003 USA Cinahl	Richeson, N E.	Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviors and social interactions of older adults with dementia.	Undersöka om animal- assisted therapy (AAT) hade någon effekt på dementas agiterande beteende och sociala interaktioner.	En 9 veckor lång pilot studie som använde sig av quasiexperimental time-series design. Inklusionskriterier: Deltagarna boendes på vårdhem i SCU, ålder 60+, Har 15 eller mindre på MMSE, ha diagnostiserad demens, ha minst 3 diagnostiserade agitations beteende, sedan tidigare ha djurintresse, ej ha känt allergi mot hund, ej ha känt rädsla för hundar och är i behov av hjälp för sin agitation. De undersökte deltagarna innan interventionen, direkt efter interventionen och 3 veckor efter interventionen. De jämförde deltagarna med hjälp av Cohen-Mansfield Agitation Inventory (CMAI), AAT flow sheet och record of PRN medication. Hundarna kom på besök mån-fre 14.30-15.30 under 3 veckors tid. Femton deltog i interventionen från två olika vårdhem. Bortfall 2 st.	AAT i denna studie resulterade i ett minskat agiterande beteende och en ökning i sociala interaktioner hos de dementa deltagarna.	MEDEL

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2005 USA Cinahl	Sellers, D M.	The Evaluation of an Animal Assisted Therapy Intervention for Elders with Dementia in Long-Term Care	Undersöka animal assisted therapy (AAT) effekt av sociala och agiterade beteenden hos dementa som bor på långtidsboende.	Inklusionskriterier: deltagarna ska ha diagnosen demens eller Alzheimers, de ska vara intresserade av kontakt med djur, ingen känd hundallergi och deltagarna ska vara lika i sina förmågor utefter determined by the Director of Nursing and Activity Director of the facility. Deltagarna filmades först när de var ensamma, var med en anhörig eller personal för att se deras beteende utan hunden. Sedan filmades deltagarna i ett rum där de träffade hunden. Mätinstrument som användes: Agitation Behavior Mapping Instrument (ABMI) och Social Behavior Observation Checklist (SBOC). Fyra stycken deltog i studien. Bortfall ej beskrivet.	Alla deltagarna visade på en ökad social förmåga efter AAT. 3 av 4 deltagare visade en minskning på agiterande beteende och 1 deltagare visade ingen skillnad. Detta resultat visar på att AAT kan vara en åtgärd hos dementa för att minska sina agiterade beteende och öka sin sociala förmåga. AAT kan individanpassas för att bli mer effektiv och inrikta sig på varje individs behov för att öka personernas livskvalitet.	MEDEL

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publikationsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2004 Italien Cinahl	Stasi, M.F., Amati, D., Costa, C., Resta, D., Senepa, G., Scarafioiti, C., Aimonino, N., Molaschi, M.	Pet-therapy: a trial for institutionalized frail elderly patients.	Utvärdera effekterna av pet-therapy hos personer boende på vårdhem.	Interventionen pågick under 6 veckor. Exklusionskriterier: dementdiagnos, immunologiska sjukdomar, känd allergi, djurfobi eller behov av komplex medicinsk utrustning. Bedömningsinstrument: cumulative illness rating scale (CIRS), mini, mental state examination (MMSE), geriatric depression scale (GDS), self assessment scale-geriatric (SASG), activities of daily living (ADL), instrumental activities of daily living (IADL) och pet history questionnaire. Tjugoåtta deltagare med åldersrelaterade funktionshinder. 14 personer i interventionsgruppen fick 3 besök/vecka, 1 timme/gång av en katt. 14 personer i kontrollgruppen som hade vanliga aktiviteter. Bortfall ej beskrivet.	Djur-terapi är mer än en aktivitet som fyller ut patientens tid, de är önskningsvärda komponenter i den mångdisciplinära behandlingen som finns för bräckliga äldre patienter i långvården. Resultatet visar signifikant minskning av blodtrycket och förbättring av depressiva symtom.	MEDEL

Tabell 4. Artikelöversikt/forskning med kvantitativ metod

Publika- tionsår Land Databas	Författare	Titel	Syfte	Metod Urval Bortfall	Slutsats	Vetenskaplig kvalitet
2008 Australien Cinahl	Winefield, R. H., Black, A., Chur- Hansen, A.	Health effects of ownership of and attachment to companion animals in an older population	Utveckla ett sätt att mäta tillgivenhet till husdjur. Dess psykologiska effekter hos äldre personer samt om ägande av djur eller tillgivenhet till djur bidrar till bättre hälsa.	Antal deltagare var 314 varav 179 stycken var djurägare. Intervjustudie med strukturerade frågor. Inklusionskriterier: Engelsktalande >60 år som lever självständigt och inte innehär sjukdom. Förmåga att svara på frågor om hälsa och välbefinnande. Multi-Dimensional Support Scale användes för att mäta förnöjsamhet av stöd från familj och vänner. Owner-Pet Relationship questionnaire mätte förhållande till djur. SF-36 mätte deltagarnas hälsoutfall. Tjugoåtta deltagare med åldersrelaterade funktionshinder. 14 personer i interventionsgruppen fick 3 besök/vecka, 1 timme/gång av en katt. 14 personer i kontrollgruppen som hade vanliga aktiviteter. Bortfall ej beskrivet.	De äldres hälsa är relaterat till deras hälsovanor och sociala stöd, men inte till deras innehav av eller relation till ett sällskapsdjur.	MEDEL